

ЗАКОН ЗА ВРАБОТУВАЊЕ НА ИНВАЛИДНИ ЛИЦА

Сл.Весник на Р.Македонија бр.87 од 17.10.2005 година

(Пречистен текст)

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се уредуваат посебните услови за вработување и работење на инвалидни лица: кога самостојно вршат дејност како трговец поединец, кај работодавец или има својство на работодавец, во државната администрација, единиците на локалната самоуправа, јавните претпријатија, установи, агенции и фондови и други државни институции како и условите за основање и погодностите за работење на трговското друштво за вработување на инвалидни лица заштитно друштво (во натамошниот текст: заштитно друштво).

Член 2

Инвалидно лице, во смисла на овој закон, е лице со оштетен вид, оштетен слух, со пречки во гласот, говорот и јазикот, телесно инвалидно лице, лице со пречки во интелектуалниот развој и лице со комбинирани пречки кое поради степенот на инвалидност има специфични потреби во работењето.

Инвалидно лице се смета и инвалид на трудот со преостаната или намалена работна способност и ако се води во евиденцијата на Агенцијата за вработување на Република Македонија (во натамошниот текст: Агенција) како невработено лице.

Инвалидноста врз основа на поднесено барање од инвалидно лице, неговиот родител или старател ја утврдува комисија за оцена на работната способност на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија (во натамошниот текст: Фондот), освен ако инвалидноста на лицето не е утврдена од друг надлежен орган.

Член 3

На инвалидните лица и заштитните друштва се применуваат и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот на Република Македонија.

II. МЕРКИ ЗА ПОДОБРУВАЊЕ НА УСЛОВИТЕ ЗА ВРАБОТУВАЊЕ И РАБОТЕЊЕ НА ИНВАЛИДНО ЛИЦЕ

Член 4

Мерки за подобрување на условите за вработување и работење на инвалидно лице се:

- доделување на неповратни средства за вработување на неопределено време на невработено инвалидно лице, адаптација на работното место на кое ќе работи инвалидното лице доколку таа е потребна и набавка на опрема според критериумите и на начин утврден со акт на министерот за труд и социјална политика;
- ослободување од даноци и обезбедување на средства за придонеси и
- финансиска поддршка во работењето.

Член 5

Работодавец не може да вработи или да распореди од едно на друго работно место инвалидно лице кое за тоа работно место не ги исполнува општите и посебните услови, односно кое не е оспособено за вршење на работите на тоа работно место и ако нема оценка на работната способност од комисијата од членот 2 став 3 на овој закон дека може да ги извршува работите на соодветното работно место.

Инвалидно лице може да биде работодавец или да врши работа на одговорно лице кај работодавец, доколку добие позитивно мислење од комисијата од членот 2 став 3 на овој закон.

Член 6

Работодавецот е должен на вработеното инвалидно лице да му исплаќа плата согласно со закон, колективен договор и договор за вработување.

Платата од ставот 1 на овој член работодавецот е должен на вработеното инвалидно лице да му ја исплаќа на тековна сметка или на штедна книшка, а платата може да ја подигне самото лице со инвалидност, брачниот другар, неговиот родител или неговиот старател.

Член 7

Работодавецот пред да отпочне да врши дејност, од надлежните органи треба да прибави решенија дека работните и помошните простории и опремата ги исполнуваат минимално техничките услови и пропишаните мерки, нормативи и стандарди за вршење на соодветна дејност.

При вработување на инвалидно лице, работодавецот е должен да создаде соодветни услови за работење и адаптација на работното место во зависност од работното место, видот и степенот на образованието и видот и степенот на инвалидноста на инвалидното лице кое се вработува.

Член 8

Средствата за подобрување на условите за вработување и работење на инвалидните лица, адаптација на работно место и набавка на опрема, се обезбедуваат од Посебниот фонд за подобрување на условите за

вработување и работење на инвалидните лица (во натамошниот текст: Посебен фонд).

Член 9

Вработеното инвалидно лице кај кое е утврдена инвалидност во смисла на членот 2 став 1 од овој закон се ослободува од плаќање на персонален данок од доход.

Средствата за придонес за пензиско и инвалидско осигурување, придонес за здравствено осигурување и придонес за вработување за лицата од став 1 на овој член се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија.

Буџетот на Република Македонија за намените од ставот 2 на овој член, средствата ги обезбедува најмногу во висина на придонесите на основица од две нето просечни плати исплатени во Република Македонија во претходниот месец. За разликата од нето платата која го надминува овој износ, средствата за придонеси ги плаќа работодавецот.

Член 10

Под финансиска поддршка во работењето во смисла на овој закон се сметаат погодностите што ги добива инвалидното лице кое самостојно врши дејност како трговец поединец, односно заштитното друштво при користењето на средства од Посебниот фонд.

Член 11

Заради вработување на инвалидни лица се основаат заштитни друштва како трговски друштва. Заштитно друштво може да се основа ако вработува најмалку пет лица на неопределено време од кои најмалку 40% се инвалидни лица од вкупниот број вработени, од кои најмалку половината се лица со утврдена инвалидност во смисла на членот 2 став 1 од овој закон. Новоосновано заштитно друштво е должно во периодот од 90 дена да ги вработи сите работници сметано од денот на првото вработување на работник на неопределено време во друштвото, во спротивно не го стекнува статусот на заштитно друштво и наредните пет години не може да работи како заштитно друштво, во кој рок основачот или член на неговото потесно семејство не може да основа ново заштитно друштво.

Заштитното друштво ако не ги исполнува условите од ставот 1 на овој член во период од 90 дена, не го губи статусот на заштитно друштво. Ако заштитното друштво повеќе од три пати во последователни две години го наруши минималниот процент на инвалидни лица или падне под минималниот број на вкупно вработени работници на неопределено време утврдени во ставот 1 на овој член, го губи статусот на заштитно друштво и наредните пет години не може да работи како заштитно друштво во кој рок основачот или член на неговото потесно семејство не може да основа ново заштитно друштво.

Ако заштитното друштво над 90 дена не ги исполнува условите од ставот 1 на овој член го губи статусот на заштитно друштво и наредните 3 години не може да работи како заштитно друштво во кој рок основачот или член на неговото потесно семејство не може да основа ново заштитно друштво.

Член 12

Вработените во заштитното друштво кои не се инвалидни лица и инвалиди на трудот се ослободуваат од плаќањето на персонален данок од доход и за нив се обезбедуваат средства за придонес за пензиско и инвалидско осигурување од Буџетот на Република Македонија.

Заштитните друштва се ослободуваат од плаќање на данок од добивка и сите давачки од добивката.

Член 13

Заради остварување на заеднички цели и задачи во унапредувањето на вработувањето на инвалидни лица во заштитните друштва, овие друштва основаат Заедница на заштитни друштва (во натамошниот текст: Заедница), како стопанска интересна заедница согласно со Законот за трговските друштва.

Заедницата од став 1 на овој член е должна редовно да ги прибира и следи податоците за уплатените средства од страна на заштитните друштва согласно со членовите 18 и 22 алинеја 1 на овој закон.

III. РАБОТНО ОСПОСОБУВАЊЕ СО ВРАБОТУВАЊЕ

Член 14

Работно оспособување, во смисла на овој закон, е оспособување на инвалидното лице за практична работа за определени работи согласно со потребите на работодавецот и инвалидното лице.

Невработеното инвалидно лице на работно оспособување заради вработување кај работодавецот го упатува Агенцијата за вработување на Република Македонија (во натамошниот текст: Агенцијата).

Вработеното инвалидно лице, кое не е оспособено за вршење на соодветни работи, на работно оспособување го упатува работодавецот.

Работното оспособување може да се врши кај работодавецот и кај друг работодавец според посебни програми, под услови и на начин утврдени со акт на Агенцијата.

Член 15

Вработување на инвалидно лице се врши од редот на евидентирани невработени инвалидни лица во Агенцијата.

Агенцијата е должна да води евиденција на невработените инвалидни лица во Република Македонија.

Инвалидното лице може да се вработи на работно место за кое има образование за соодветно занимање, односно може да се вработи или прераспoredи и на друго работно место ако ги исполнува општите и посебните услови или е оспособено за вршење на работите на тоа работно место и ако има оценка на работната способност дека може да ги работи работите на соодветното работно место.

Член 16

Средствата потребни за работа на Комисијата од членот 2 став 3 на овој закон и работно оспособување од член 14 на овој закон се обезбедуваат од Посебниот фонд.

Член 17

Инвалидното лице кое се упатува на работно оспособување нема статус на вработено лице кај работодавецот кај кого работно се оспособува, освен ако не е вработено кај него.

IV. ПОСЕБЕН ФОНД ЗА ПОДОБРУВАЊЕ НА УСЛОВИ ЗА ВРАБОТУВАЊЕ И РАБОТЕЊЕ НА ИНВАЛИДНИТЕ ЛИЦА

Член 18

Заради финансирање на работите за подобрување на условите за вработување и работење на инвалидни лица, адаптација на работно место и набавка на опрема 10% од вкупно остварените средства од постојниот придонес за вработување се издвојуваат на потсметката во Агенцијата (Посебен фонд) најдоцна до 30 во месецот за претходниот месец.

Агенцијата е должна средствата издвоени во Посебниот фонд да ги користи исклучиво за намените утврдени во став 1 на овој член.

Агенцијата со корисникот на средствата склучува договор за користењето на средствата.

Член 19

Инвалидно лице кое самостојно врши дејност како трговец поединец, заштитно друштво и друго правно лице, поднесува барање за доделување на средства од Посебниот фонд до Управниот одбор на Агенцијата.

На правно лице кое не е заштитно друштво, може да му се доделат средства од Посебниот фонд за ново вработено инвалидно лице од членот 2 став 1 на овој закон на неопределено време и адаптација на работно место на кое ќе работи инвалидното лице.

На заштитно друштво може да му се доделат средства од Посебниот фонд за ново вработено инвалидно лице од членот 2 став 1 на овој закон на неопределено време, адаптација на работно место на кое работи инвалидното лице и набавка на опрема.

На инвалидно лице од членот 2 став 1 на овој закон кога самостојно врши дејност како трговец поединец може да му се доделат средства од Посебниот фонд за негово вработување на неопределено време, адаптација на работното место на кое ќе работи и набавка на опрема.

Управниот одбор на Агенцијата донесува решение за доделување на средствата од Посебниот фонд на секои 60 дена.

Против решението на Управниот одбор на Агенцијата за доделување на средствата од Посебниот фонд, може да се изјави жалба до министерот за труд и социјална политика во рок од осум дена од денот на добивањето на решението.

При доделување на средствата од Посебниот фонд се тргнува од обемот и видот на посебните услови за вработување и адаптација на работните места кои треба да се создадат, видот и обемот на опремата, во зависност од техничко-технолошкиот процес кои треба да се обезбедат заради подобрување на условите за вработување и работа на инвалидното лице.

Член 20

Средствата од Посебниот фонд се доделуваат како неповратни за:

1) вработување на инвалидно лице од членот 2 став 1 на овој закон на неопределено време во висина од 20 просечни плати исплатени во Република Македонија за претходната година пред вработувањето, односно 40 просечни плати исплатени во Република Македонија за претходната година пред вработувањето за вработување на потполно слепо лице (практично слепо лице) и телесно инвалидно лице на кое заради движење му е потребна инвалидска количка;

2) адаптација на работно место во висина до 100.000 денари и истите можат повторно да се користат ако тоа го налагаат промените на техничко-технолошкиот процес или видот и степенот на инвалидноста на инвалидното лице и

3) набавка на опрема во висина до 200 просечни плати исплатени во Република Македонија во претходната година, при што барателот во пресметковната вредност на програмата треба да учествува со сопствено учество од 20% (сопствени средства, кредит од банка или лични средства на сопственикот на фирмата), а износот на доделените средства може да биде најмногу до висината на имотот и трајниот капитал заведен во книгите на барателот (основачки влог, опрема, градежни и деловни објекти, дуќани и слично) и достави хипотека во однос 2:1 или банкарска гаранција во висина на одобрените средства. Хипотеката или банкарската гаранција да е со важност од најмалку три години.

Средствата од ставот 1 точка 3 на овој член не може повторно да се користат пред истекот на три години од претходно одобрените средства од Посебниот фонд.

Подносителот на барањето може да користи средства од Посебниот фонд за намените од ставот 1 точка 1 на овој член под условите утврдени во Законот, ако деловно е активен, има позитивен бонитет што се докажува со документ издаден од надлежна институција и редовно исплатува плата за последните девет месеца сметано од денот на вработувањето на инвалидното лице и достави хипотека или банкарска гаранција со рок на пристигнување до 11 месеца во висина на средствата што ги побарува од Посебниот фонд за вработување на инвалидно лице. Банкарската гаранција, односно хипотеката ќе биде активирана доколку работодавецот го намали вкупниот број на инвалидни лица од членот 2 став 1 на овој закон или не им исплаќа плата повеќе од 90 дена.

По исклучок од ставот 3 на овој член ако подносителот на барањето не достави хипотека или банкарска гаранција во висина на средствата што ги побарува од Посебниот фонд за вработување на инвалидно лице, ќе му се исплатат 50% од одобрените средства, а остатокот ќе му биде исплатен во наредните десет месеца во десет еднакви рати, обврската за доставување

на хипотека или банкарска гаранција не се однесува на државната администрација, единиците на локалната самоуправа, јавните претпријатија, установи, агенции и фондови и други државни институции. Подносителот на барањето може да користи средства за намените од точката 3 на овој член, ако деловно е активен најмалку 3 години. Средствата од ставот 1 точки 2) и 3) на овој член може да се користат исклучиво за намената за која се доделени. Начинот на уплатата на доделените средства на работодавецот од Посебниот фонд се врши на начин утврден со актот од членот 4 на овој закон.

Член 21

Ако на вработеното инвалидно лице за кое се користени средства му престане работниот однос по која било основа или работодавецот го намалил бројот на вкупно вработените инвалидни лица од членот 2 став 1 на овој закон на неопределено време, истиот е должен во рок од осум дена од денот на настанатата промена да ја извести Агенцијата.

Ако на инвалидното лице за кое се користени средства му престане работниот однос пред истекот на рокот од три години од денот на вработувањето, освен по сила на закон или во случај на смрт, корисникот на средства е должен во рок од три месеци на негово место да вработи друго инвалидно лице без право повторно да користи средства за вработување на инвалидното лице.

Работодавец може да користи средства од Посебниот фонд за вработување на невработено инвалидно лице од членот 2 став 1 на овој закон, ако во евиденцијата на Агенцијата се води како невработено инвалидно лице. За вработување на инвалидно лице од членот 2 став 1 на овој закон за кое се користени средства за вработување од Посебниот фонд, при повторно вработување новиот работодавец не може да користи средства од Посебниот фонд за вработување на инвалидното лице пред истекот на пет години сметано од денот на засновањето на новиот работен однос.

За инвалидно лице на кое работниот однос му престанал не по негова вина и за кое работодавецот ги повратил средствата во Посебниот фонд, средства за негово повторно вработување може да се користат и пред истекот на рокот од став 3 на овој член.

Корисникот на средства за вработување на инвалидно лице кој нема да вработи друго инвалидно лице на местото на инвалидното лице на кое му престанал работниот однос, во смисла на ставот 2 од овој член, или вакво право остварил врз основа на неточни податоци, должен е средствата да ги врати на Посебниот фонд во рок од 30 дена од денот на утврдувањето на состојбата во цел износ зголемени за банкарска камата на средства по видување.

Ако работодавецот го намалил бројот на вкупно вработените инвалидни лица од членот 2 став 1 на овој закон на неопределено време од денот на влегување во сила на овој закон, а на нивно место прими нови инвалидни лица, не може да користи средства за вработување за ново примените инвалидни лица.

Корисникот на средства од Посебниот фонд набавената опрема не може да ја изнајмува, дава под закуп или да ја отуѓи во рок од три години од денот на добивањето на средствата.

Член 22

Средствата во Посебниот фонд се обезбедуваат од:

- данокот на додадена вредност и царините уплатени од заштитните друштва во Буџетот на Република Македонија кои во целост на потсметката на Посебниот Фонд се дозначуваат најдоцна до 15 во месецот за претходниот месец;
- подароци, легати и
- други извори.

Член 23

Агенцијата врши увид во наменското користење на средствата согласно со овој закон.

Агенцијата е должна на секои шест месеци да поднесува извештај до Министерството за труд и социјална политика за остварените средства по сите основи и за вкупно остварените средства во Посебниот фонд од членовите 18 став 1 и 22 на овој закон, како и за доделувањето на средствата од Посебниот Фонд согласно со овој закон.

V. НАДЗОР

Член 24

Надзор над спроведувањето на одредбите на овој закон врши Министерството за труд и социјална политика.

Инспекциски надзор над спроведувањето на одредбите од овој закон кои се однесуваат на посебните услови за вработување и работење на инвалидното лице врши Државниот инспекторат за труд.

VI. КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 25

Со парична казна од 10.000 до 300.000 денари ќе се казни за прекршок заштитното друштво ако не ги исполнува условите од член 11 на овој закон.

Со парична казна од 1.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок од став 1 на овој член и одговорното лице во заштитното друштво.

Член 26

Со парична казна од 10.000 до 300.000 денари ќе се казни за прекршок правното лице доколку постапи спротивно на одредбите од членот 5 и членот 21 ставови 1 и 7 од овој закон.

Со парична казна од 1.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршокот од ставот 1 на овој член и одговорното лице во правното лице.

Член 27

Со парична казна од 10.000 до 300.000 денари ќе се казни за прекршок правното лице ако не ги исполнува условите од член 7 на овој закон.

Со парична казна од 1.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок од став 1 на овој член и одговорното лице во правното лице.

Член 28

Со парична казна од 10.000 до 300.000 денари ќе се казни за прекршок работодавецот ако средствата добиени од Посебниот фонд не ги користи согласно со член 20 став 6 на овој закон.

Член 29

Со парична казна од 1.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок инвалидно лице кое самостојно врши дејност како трговец поединец ако средствата добиени од Посебниот фонд не ги користи согласно со член 20 став 6 на овој закон.

Член 30

Со парична казна од 1.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок одговорното лице во Агенцијата за доделување на средства спротивно од член 19 ставови 5 и 7 на овој закон.

VII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 31

Во рок од три месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон, постојните претпријатија за вработување на инвалидни лица должни се да го усогласат своето работење и да се организираат во заштитни друштва во согласност со овој закон и Законот за трговските друштва.

Ако во рокот од став 1 на овој член постојните претпријатија за вработување на инвалидни лица не се усогласат со одредбите од овој закон, престануваат да работат како претпријатија за вработување на инвалидни лица.

Член 32

Во рок од три месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон постојните самостојни вршители на професија или дејност, се должни да го усогласат своето работење согласно со овој закон и Законот за трговските друштва.

Член 33

Министерот за труд и социјална политика во рок од 60 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон ќе го донесе актот од членот 4 на овој закон.

Член 34

Поднесените барања за доделување на средства од Посебниот фонд кои не се решени до денот на влегувањето во сила на овој закон, ќе се решат според одредбите на законот кој бил во сила при поднесувањето на барањето.

Член 35

Средствата од членот 18 став 1 на овој закон ќе се издвојуваат почнувајќи од 1 јануари 2007 година.